

Mottagarens referens: KN2024/00705
Regeringskansliet
Klimat- och näringslivsdepartementet

Remissvar avseende utredning "En ny beredskapssektor - för ökad försörjningsberedskap" (SOU 2024:19)

Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA) har anmodats inkomma med synpunkter på ovan rubricerade remiss och önskar framföra följande:

Sammanfattning

SVA tillstyrker de övergripande slutsatserna och vill särskilt lyfta tre punkter:

- SVA välkomnar utredningens förslag att det skapas en ny beredskapssektor för industri, bygg och handel som tillförs förordning (2022:524) om statliga myndigheters beredskap. Ansvarsprincipen bör vara vägledande för inramningen av eventuellt en ny beredskapssektor.
- SVA ställer sig positivt till att Tillväxtverket föreslås bli sektorsansvarig myndighet och att Boverket och SGU blir nya beredskapsmyndigheter. Ansvarsprincipen bör vara vägledande för de nya beredskapsmyndigheternas roller och ansvar och ligga till grund för revideringar i kommande myndighetsinstruktioner.
- SVA vill som beredskapsmyndighet framhålla att det är resurskrävande. Utredningen föreslår att SGU ska ingå i två beredskapssektorer vilket kommer kräva en hel del resurser och en stegvis förmågeutveckling kan vara att föredra. Först utveckla en förmåga som beredskapsmyndighet och därefter initialt ingå i en beredskapssektor, den föreslagna nya beredskapssektorn för industri, bygg och handel, för att därefter utvärdera möjligheter och behov av att ingå i ytterligare en sektor. SVA anser att en stegvis anpassning kan skapa en bra grund för en eventuell implementering hos berörda beredskapssektorer och beredskapsmyndigheter.

SOU 2024:19 lyfter fram att industri, bygg och handel är viktiga samhällsfunktioner och att dessa i stort sett inte omfattas av någon annan beredskapssektor, och utredningen innehåller förslag om att det skapas en ny beredskapssektor för ”Industri, bygg och handel”. SVA instämmer i att dessa viktiga samhällsfunktioner behöver omfattas av någon beredskapssektor och att det är lämpligt att skapa en ny sådan för att omhänderta behovet. SVA tillstyrker således förslaget, liksom att Tillväxtverket blir sektorsansvarig myndighet och att Boverket och Sveriges geologiska undersökning (SGU) blir beredningsmyndigheter och ingår i beredskapssektorer.

För det fortsatta arbetet med utredningen önskar SVA framföra att det kan uppstå gränsdragningsfrågor. Som anges i utredningen ingår delar av parti- och detaljhandeln redan i befintliga beredskapssektorer. Dagligvaruhandeln ingår i beredskapssektorn Livsmedelsförsörjning och dricksvatten, och apotek och läkemedelsförsörjning i beredskapssektorn Hälsa vård och omsorg. Det finns därmed aktörer som skulle kunna falla in under flera beredskapssektors ansvar. SVA vill framhålla vikten av att ansvarsprincipen får råda och att eventuella gränsdragningsfrågor hanteras så att det blir tydligt för alla berörda parter vad respektive beredskapssektor ansvarar för.

Specifika synpunkter

Kapitel 2 Utredningens förslag

Utredningen beskriver industrins renässans i Sverige och att efterkrigstidens utflyttning av arbetsintensiv tillverkning till andra länder har börjat bromsas in då hållbar produktion blivit en viktig fråga. Företagens energibehov, klimatomställning och digitalisering bidrar till denna omställning. Ett område som inte fått särskilt stort utrymme i utredningen är Sveriges bioteknik- och life science näring. Det omnämns på sidan 30, men Sverige har viktiga resurser och många företag som kan bidra till återuppbyggnaden av totalförsvaret. Bioteknik- och life science är en industrigren som bör beaktas i det fortsatta arbetet med försörjningsberedskap och som bör inkluderas i den nya beredskapssektorn. Likaså bör forskning- och innovation beaktas tydligare i det fortsatta arbetet inom den nya beredskapssektorn Industri, bygg och handel.

Erfarenheterna från covid-19-pandemin lyfts på sidan 34. Industrins produktionsomställningar av skyddsutrustning och hygieniska varor bör integreras i den nya beredskapssektorn. Företagen bör ges en långsiktiga planeringsförutsättningar istället för kortsiktiga produktionsomställningar under en kris.

På sidan 35 anges att parti- och detaljhandeln saknar en plats i beredskapssystemet utöver läkemedel och livsmedel som ingår i beredskapssektorerna. På sidan 38 anges att Tillväxtverket ansvarar för de delar som inte omhändertas av övriga beredskapsmyndigheter. SVA bedömer att det finns aktörer inom handeln som kan omfattas av flera beredskapssektors ansvar. Ansvarsprincipen bör vara vägledande och upprätthållas så långt det går, men det kan uppstå gränsdragningsfrågor där ansvaret behöver klargöras så att det är tydligt för alla parter vad som ska gälla.

Till utredningens förslag önskar SVA belysa att när fler beredskapssektorer och beredskapsmyndigheter bildas ökar belastningen på dessa och andra parter. Den operativa förmågeutvecklingen bör inte trängas undan av annat arbete, i form av exempelvis omfattande administration, som kan tillkomma då det bildas fler beredskapsmyndigheter. Det är en aspekt som inte riktigt tydligt framkommer i utredningens förslag.

Förslaget att SGU utses till beredskapsmyndighet anges på sidan 45-49. SVA tillstyrker förslaget, men myndigheten anser att SGU:s föreslagna roll i beredskapssektorn livsmedelsförsörjning och dricksvatten bör analyseras vidare och förtydligas i det fortsatta arbetet.

Ett förändrat klimat kan ge konsekvenser på djurens hälsa. SVA anser att det vore önskvärt att i det fortsatta arbetet inom försörjningsberedskapen beakta torka till foderförsörjning och missväxt, men även att bränder och översvämningar kan leda till att farliga ämnen hamnar i jord och grundvatten. Dessa ansvarsfrågor anser SVA utgöra exempel på vad som bör förtydligas i dialog med berörda myndigheter.

Kapitel 3 Övervägande om ytterligare åtgärder för en ökad försörjningsberedskap

Utredningen tar upp ansvaret för kemikalieförsörjningen (sidan 62-63). SVA kan i likhet med utredningen konstatera att en stabil kemikalieförsörjning är av väsentlig

betydelse för Sveriges beredskap. Från myndighetens synvinkel ser vi bland annat att tillgång till handelsgödsel är avgörande för lantbruk och foderproduktionen. SVA delar utredningens bedömning att frågan om att finna en ansvarig myndighet för kemikalieförsörjningen bör prioriteras.

Ansvar att upprätthålla beredskap ställer nya och ytterligare krav på upphandlande myndigheter. Särskilt för mindre myndigheter kan det finnas behov av stöd och samverkan. På sidan 64-68 anges myndigheter med särskild betydelse för sektorn Industri, bygg och handel samt näringslivets försörjningsberedskap, däribland Upphandlingsmyndigheten och Kommerskollegium. SVA delar därför utredningens bedömning att såväl Upphandlingsmyndigheten som Kommerskollegium kan spela en viktig roll för svensk försörjningsberedskap. SVA anser att eftersom Upphandlingsmyndigheten redan tillhandahåller upphandlingsunderlag kan det utgöra ett stöd till upphandlare på beredskapsmyndigheter vilket är ett viktigt område att utveckla inom civilt försvar. Likaså instämmer SVA med att Kommerskollegium kan ge värdefull information till beredskapsmyndigheter angående hur handelsflöden utvecklas samt hur omvärldshändelser påverkar handeln nationellt, regionalt och lokalt. Samverkansformerna hur dessa frågor följs upp anser SVA är relevant för beredskapsmyndigheter.

SVA ser också att nya möjligheter till samverkan med näringslivet skulle kunna förbättra vår beredskap, bland annat när det gäller myndighetens vaccinerberedskap.

Kapitel 4 Bakgrund och problembeskrivning

Utredningen tar upp innovationsfrågor. SVA bedömer att det är ett viktigt område i försörjningsberedskapen. På sidan 72 anges att Sverige toppar internationella mätningar när det gäller innovation. Forskning och innovation inom försörjningsberedskap är ett område där det finns möjlighet till att utveckla totalförsvaret. SVA anser att det fortsatta arbetet bör beakta Sverige som ett innovationsland till förmågeutvecklingen som stärker vår beredskap som nation.

Utredningen tar även upp reparationsberedskap. De befintliga förslag och initiativ som utredningen tar upp är bra och viktiga för att skapa en god beredskap. SVA vill i sammanhanget lyfta fram att vi för vårt uppdrag är mer och mer beroende av avancerade maskiner och teknisk utrustning. Så ser det sannolikt ut även för andra beredskapsmyndigheter. Underhåll och reparationer av sådan utrustning kräver ofta

särskild kompetens. För att kunna fullgöra myndigheters uppdrag måste därför säkerställas att kompetens för reparationer finns även i händelse av kris och krig och att myndigheter också arbetar för reservalternativ, i den mån det är möjligt, om högteknologisk utrustning inte finns tillgänglig.

Kapitel 5 Reglering av det civila beredskapsansvaret

Utredningen tar på sidan 98 upp att SGU har flera uppgifter inom miljöområdet. Reglering inom miljöområdet och totalförsvaret bör fortsatt följas upp och utvärderas och anpassas så att gränsdragningsfrågor undviks och eventuella intressekonflikter har utretts.

Kapitel 6 Konsekvenser av utredningens förslag

SVA anser att utredningen på en övergripande nivå belyser konsekvenserna av förslagen väl. Som en i storlek någorlunda jämförbar myndighet delar SVA den synpunkt som SGU själva har framfört kring ekonomin. SVA noterar att de ekonomiska belopp som anges i kapitel 6, se sidan 116, är lågt räknat. De ekonomiska konsekvenserna och kostnaderna för staten behöver analyseras noggrannare. Det krävs resurstillskott för att klara av uppgiften som beredskapsmyndighet och det schablonmässiga ekonomiska tillskottet är troligen otillräckligt. Om SGU kan få en stegvis introduktion och anpassning till beredskapssektorerna kan tillskottet möjligtvis initialt vara tillräckligt men långsiktigt kommer det sannolikt att krävas väsentligt större resurser.